

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань *05 «Соціальні та поведінкові науки»*
Спеціальність *051 «Економіка»*
Освітній рівень *перший (бакалаврський)*
Освітня програма *«Економічна теорія та економічна політика»*

Вид дисципліни *базова*
Мова викладання, навчання та оцінювання *українська*

Завідувач кафедри економічної
теорії та економічної політики

Марина МАЦЕНКО

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *Економічної теорії та економічної політики*
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробники:

Мащенко М.А., д.е.н, доц. кафедри економічної теорії та економічної політики
Шифріна Н. І., к.е.н., доц. кафедри економічної теорії та економічної політики

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна "Аналітичне забезпечення національної економіки" є систематизованим викладенням знань щодо питань аналітичного дослідження ключових індикаторів формування і розвитку національної економіки країни на основі аналізу: трудового потенціалу, результатів функціонування економіки, рівня та якості життя населення, стану фінансової системи, зовнішньо-економічної діяльності.

Аналітичне забезпечення національної економіки надає цифрову інформацію для дослідження напрямів та закономірностей розвитку економіки в цілому, її секторів та окремих галузей, наявності й ефективності використання ресурсів, темпів зростання виробництва, цін, зайнятості та ін. Особливого значення аналітичне забезпечення національної економіки набуває в умовах сучасної України, де відбувається процес структурної перебудови й реформування державного устрою. Дана навчальна дисципліна є фундаментом для управління соціально-економічними процесами в країні та розробки обґрунтованої економічної політики.

Актуальність вивчення дисципліни «Аналітичне забезпечення національної економіки» в Україні ґрунтується на необхідності остаточного формування та подальшого розвитку національної соціально-економічної моделі.

Мета навчальної дисципліни:

формування у студентів вмінь і навичок стосовно системи індикаторів аналітичного забезпечення національної економіки, методів їх розрахунку, визначення їх динаміки та основних взаємозв'язків.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	екзамен

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Економічна теорія	Всі дисципліни професійного та практичного циклу
Макроекономіка	
Статистика	
Соціальна економіка	
Теорія ймовірності і математична статистика	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Знання сутності поняття, об'єкту, предмету та інструментарію аналітичного забезпечення національної економіки.	Вміння визначити напрями та інструментарій аналітичного дослідження національної економіки.
Аналізувати трудовий потенціал національної економіки з врахуванням демографії та міграційних процесів.	Вміння оцінювати вплив основних факторів на рівень та динаміку трудових ресурсів.
Здійснювати обґрунтоване дослідження ефективності функціонування національної економіки.	Вміння визначити ефективність впровадження програм соціально-економічного розвитку.
Проводити аналітичне дослідження рівня і якості життя населення у порівнянні до світових стандартів.	Здатність аналізувати рівень добробуту, розвиток соціальної сфери та стану здоров'я нації.
Здатність оцінювати елементи функціонування фінансової системи.	Вміння щодо формування державного бюджету, аналітики грошового обігу, інвестицій та податкового навантаження.

<p>Просліджувати основні статті та пропорції складання платіжного балансу, динаміку зовнішньо-економічних операцій, внутрішньогалузеву міжнародну спеціалізацію країни.</p>	<p>Проводити аналітичну оцінку платіжного балансу та ключових показників зовнішньо-економічної діяльності.</p>
---	--

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Методологічні основи аналітичного забезпечення національної економіки.

Тема 1. Теоретичні основи аналітичного забезпечення національної економіки

1.1. Поняття аналітичного забезпечення національної економіки. Сутність поняття, об'єкт, предмет та інструментарій аналітичного забезпечення національної економіки. Зв'язок з іншими дисциплінами та методи аналітичного забезпечення національної економіки.

1.2. Задачі аналітичного забезпечення національної економіки та галузь використання його даних. Функції аналітичного забезпечення національної економіки. Задачі аналітичного забезпечення національної економіки та умови їх реалізації.

1.3. Система показників аналітичного забезпечення національної економіки. Принципи побудови системи показників аналітичного забезпечення національної економіки. Визначення змісту показників і методів їх оцінки. Система показників аналітичного забезпечення національної економіки.

Тема 2. Трудовий потенціал національної економіки

2.1. Демографія населення та її оцінювання. Населення як об'єкт дослідження. Джерела інформації. Визначення чисельності населення та його структури. Показники природного руху чисельності населення.

2.2. Дослідження міграційних процесів. Сутність та поняття міграційних процесів. Внутрішня та зовнішня міграція. Міграційний приріст населення. Міграційний відтік населення. Показники міграції населення.

2.3. Безробіття як загроза економічного розвитку. Склад економічно активного та неактивного населення. Поділення на зайнятих та безробітних. Рівень заробітної плати. Коефіцієнт зайнятості населення. Коефіцієнт безробіття. Тривалість безробіття. Середній розмір допомоги з безробіття. Середня чисельність безробітних. Коефіцієнт напруженості на ринку праці. Види безробіття. Визначення втрат від безробіття. Баланс трудових ресурсів.

Тема 3. Результати функціонування економіки

3.1. Система національних рахунків. Поняття та задачі складання системи національних рахунків. Основні визначення і концепції. Принципи побудови системи національних рахунків. Система показників результатів функціонування національної економіки.

3.2. ВВП і його динаміка. ВВП як основний макроекономічний показник результатів функціонування національної економіки. ВВП та ВНП. Методи розрахунків ВВП. Визначення динаміки ВВП.

3.3. Концепція національного багатства. Загальна концепція та визначення національного багатства. Склад національного багатства та його класифікація. Система показників національного багатства.

Змістовний модуль 2. Методологічні основи аналітичного забезпечення ключових підсистем національної економіки.

Тема 4. Рівень життя населення

4.1. Сутність поняття рівня та якості життя населення. Зміст поняття рівня життя населення. Класифікація рівнів життя населення. Система груп показників рівня життя населення та мінімальний набір соціальних індикаторів рекомендований Статистичною комісією ООН. Показники доходів домашніх господарств. Показники диференціації доходів домашніх господарств. Дослідження та вплив на економіку витрат домашніх господарств.

4.2. Розвиток соціальної сфери та житлово-комунальне забезпечення населення. Показники розвитку соціальної сфери, освіти й охорони здоров'я. Взаємозв'язок між показниками розвитку соціальної сфери та економічного зростання. Аналіз розмірів і структури житлового фонду. Показники забезпеченості населення житлом і комунальними послугами.

4.3. Стан здоров'я населення. Показники стану здоров'я населення: медико-демографічні, показники захворюваності, інвалідності, фізичного та психічного розвитку населення.

Тема 5. Фінансова система

5.1. Формування державного бюджету. Бюджетна система. Державні доходи: податкові та неподаткові надходження, офіційні трансферти, доходи від операцій з капіталом. Державні витрати: державні закупівлі, трансфертні платежі, чисті відсоткові платежі. Аналіз структури доходів та витрат державного бюджету. Дефіцит та профіцит державного бюджету, особливості їх формування. Джерела і види фінансування. Внутрішні та зовнішні джерела фінансування. Державне, кредитне, міжнародне фінансування.

5.2. Аналітика грошового обігу. Система показників грошового обігу: грошовий оборот, грошова маса, грошові кошти поза банківською системою, безготівкові кошти, швидкість та тривалість обігу грошової одиниці, купюрна будова грошової маси, співвідношення між ціною масою товарів та грошовою масою. Показники рівня інфляції та його динаміки. Купівельна спроможність грошей.

5.3. Інвестиційне та виробниче забезпечення економіки. Валові та чисті інвестиції. Обсяг інвестицій в національній економіці. Співвідношення між виробництвом засобів виробництва та предметів споживання. Питома вага активних ринкових суб'єктів. Доля зайнятих в сфері послуг. Питома вага інфраструктурних потужностей.

5.4. Податкове навантаження. Суб'єкт і об'єкт оподаткування. Ставка податку. Способи оподаткування: прогресивне, пропорційне, регресивне оподаткування. Види податків. Податкова система. Бюджетна концепція Лаффера. Розрахунок податкового навантаження. Стабільність податкової системи.

Тема 6. Зовнішньоекономічна діяльність

6.1. Платіжний баланс. Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції (МВФ). Сучасна структура платіжного балансу. Статистика, позиції, основні базові поняття та принципи будувannya платіжного балансу. Відображення операцій в платіжному балансі за дебетом та кредитом. Пропорції та сальдо платіжного балансу.

6.2. Показники зовнішньоекономічної діяльності. Аналітична оцінка рахунків платіжного балансу. Аналіз структури платіжного балансу. Оцінка динаміки зовнішньоекономічних операцій. Розрахунок зовнішньоторгівельного обороту та сальдо зовнішньої торгівлі. Залежність економіки країни від експортно-імпортних операцій. Показники внутрішньогалузевої міжнародної спеціалізації країни. Розрахунок мінімально достатньої величини валютних резервів.

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни доцільно використовувати: пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу; евристичний метод; дослідницький метод.

Для активізації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів застосовуються: проблемні лекції, дискусії, бесіди, презентації, ілюстрації, моделювання

професійних ситуацій, кейс-стаді, дебати, мозкові штурми та індивідуальна дослідницька робота.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу (максимальна сума – 40 балів; мінімальна сума – 25 балів).

Поточний контроль включає оцінювання студентів під час:

Лекцій – активна робота на парі (бали за кожне заняття – 0,5) за умови виконання студентом повного обсягу роботи на занятті та активної участі в обговорюванні питань теми. Загальна кількість балів – 6;

Практичні та семінарські заняття – активна робота на парі (бали за кожне заняття – 0,5) за умови виконання студентом повного обсягу роботи на занятті та активної участі в обговорюванні питань теми. Загальна кількість балів – 6.

Форми поточного оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

Поточна контрольна робота. Протягом семестру студенти пишуть 2 поточні контрольні роботи. Максимальна оцінка за кожну поточну контрольну роботу – 4 бали. Максимальна кількість балів за обидві поточні контрольні роботи – 8;

Наукова стаття. Протягом семестру студенти пишуть 1 наукову статтю. Максимальна оцінка за наукову статтю – 6 балів;

Колоквіум. Протягом семестру студенти пишуть 2 колоквіуми. Максимальна оцінка за кожен з колоквіумів – 12 балів. Максимальна кількість балів за обидва колоквіуми – 24. Перший колоквіум включає теми 1-3, а другий колоквіум – теми 4-6. Структура колоквіуму: 1) два теоретичних питання (максимальна оцінка за кожне творче завдання – 1,5 бали); два практичних завдання (максимальна оцінка за кожне завдання – 3 бали).

Самостійна робота:

Творче завдання. Протягом семестру студенти виконують 1 творче завдання. Максимальна оцінка за творче завдання – 4 бали;

Домашні завдання. Кожне домашнє завдання оцінюється в 2 бали за умови правильного виконання. Кількість домашніх завдань – 3, максимальна кількість балів за усі домашні завдання становить 6 балів.

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю є іспит. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних завдань (1 ситуаційне, 2 діагностичних та 2 евристичних).

Екзаменаційний білет включає:

1 завдання – ситуаційне: мах кількість балів – 6.

2 завдання – діагностичне: мах кількість балів – 7.

3 завдання – діагностичне: мах кількість балів – 8.

4 завдання – евристичне: мах кількість балів – 9.

5 завдання – евристичне: мах кількість балів – 10.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у

балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 1. Теоретичні основи аналітичного забезпечення національної економіки	Активна робота на парі	0,5
	Практичне заняття	Опанування теоретико-методичних основ аналітичного забезпечення національної економіки. Групова робота по розробці алгоритму вирішення задач та класифікації аналітичного забезпечення національної економіки.	Активна робота на парі	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	2
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 2. Трудовий потенціал національної економіки	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття (Кейс-Стаді). Складання балансу трудових ресурсів. Дослідження безробіття в Україні.	Активна робота на парі	1
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	2

Тема 3.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 3. Результати функціонування економіки	Активна робота на парі.	1,5
			Колоквіум	12
	Практичне заняття	Практичне заняття (Кейс-Стаді) – групова робота по визначенню результатів функціонування економіки України та їх динаміки.	Активна робота на парі	1,5
			Поточна контрольна робота	4
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.	Творче завдання	4	
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 4. Рівень життя населення	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Семінарське заняття (Дискусія-гра) – порівняння показників соціальної сфери та стану здоров'я населення країн світу.	Активна робота на парі	1
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	2
Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 5. Фінансова система	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття (Кейс-Стаді, мозковий штурм) – розробка оптимальної системи оподаткування. Презентація Наукових статей.	Активна робота на парі	1
			Поточна контрольна робота	4
			Наукова стаття	6
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.			
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 6. Зовнішньо-економічна діяльність	Активна робота на парі	1
			Колоквіум	12
	Практичне заняття	Практичне заняття (Кейс-Стаді) – групова робота по складанню платіжного балансу країни і проведенню його аналізу. Визначення залежності економіки України від експортно-імпортних операцій. Визначення мінімально	Активна робота на парі	1

		достатньої величини валютних резервів.		
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.		
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Бріль М.С. Макроекономічний аналіз: навчальний посібник для студентів спеціальності 051 «Економіка» / укл. М.С. Бріль, О.М. Кліменко, М.А. Мащенко, Н.І. Шифріна, І.В. Пивавар. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 331 с.
2. Гур'янова Л.С. Моделювання збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів : монографія / Л. С. Гур'янова ; Харків. нац. екон. ун-т. - Бердянськ : Ткачук О. В., 2013. - 405 с.
3. Кліменко О. М. Соціальна економіка: навч. посіб. / О. М. Кліменко, М. А. Мащенко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 180 с.

Додаткова

4. Андрушкевич В.Н. Стійкий соціально-економічний розвиток як один із факторів економічної безпеки // Економіка фінанси і право . – 2015. – №7. – 2015 – С. 8 – 10.
5. Звирід Н.В. Кількісні методи аналізу впливу трудової міграції на соціально-економічний розвиток регіону // Статистика України . – 2010. – №4. – 2010 – С. 48-52.
6. Макроекономіка. Мультимедійний навчальний посібник / Бріль М.С., Кліменко О.М., Мащенко М.А., Пивавар І.В., Степаненко Н.О., Шифріна Н.І. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 705 с.
7. Малиновська О.А. Трудові мігранти та їхній внесок у соціально-економічний розвиток України [Текст] // Регіональна економіка . – 2013. – №3. – 2013 – С. 82 – 93.
8. Моліна О.В. Сталий соціально-економічний розвиток регіону: аналіз підходів та інструментів оцінки [Текст] // Регіональна економіка . – 2010. – №4. – 2010 – С. 25-32.
9. Політична економія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / за заг. ред. канд. екон. наук, доцента М. С. Бріля. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 320 с.

Інформаційні ресурси

10. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система). Розміщено: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7109>
11. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
12. Міністерство доходів і зборів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://minrd.gov.ua/ru/>.
13. Міністерство фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
14. Національний банк України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua>
15. Статистика України : науковий журнал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.ukrstat.gov.ua.